ԾՐԱԳԻՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԻՆՈԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ

2026-2031թթ.

Հայաստանի կինոյի հիմնադրամ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

I. ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՏ

II. ԾՐԱԳՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

III. ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄ

IV. ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄՈԴԵԼ

V. ՇԱՀԱՌՈՒՆԵՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

VI. ԱԿՆԿԱԼՎՈՂ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ ԵՎ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ (KPIs)

VII. ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ՄՈԴԵԼ

VIII. ԿԱՆԱՉ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐ

IX. ՌԻՍԿԵՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ ԵՎ ՄԵՂՄՄԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐ

X. ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

XI. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐ

I. ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՏ

Նախաբան

Կինոժառանգությունը Հայաստանի մշակութային քաղաքականության ռազմավարական առանցքներից է. այն միաժամանակ կրում է մշակութային, տնտեսական և քաղաքական արժեք: Այն ոչ միայն ազգային ինքնության ձևավորման ու պահպանման առանցքային գործիք է, այլև հասարակության պատմական փորձառության և գեղարվեստական մտածողության արտացոլումը: Կինոժառանգությունը ծառայում է որպես համազգային հիշողության պահպանման կարևոր հիմք՝ միաժամանակ խթանելով երկրի մշակութային հեղինակությունը և միջազգային ճանաչելիությունը:

Ժառանգության պահպանությունը պետության զարգացման քաղաքականության ռազմավարական բաղադրիչներից է: Այն համադրում է մշակութային արժեքների պահպանության, թվայնացման և ստեղծարար արդյունաբերության զարգացման նպատակները՝ ձևավորելով միջոլորտային համակարգ, որը խթանում է կրթության, գիտության, զբոսաշրջության և նոր տեխնոլոգիաների առաջընթացը: Կինոժառանգությունը դիտվում է որպես ազգային կապիտալ, որն ունակ է ապահովելու երկարաժամկետ տնտեսական շրջանառություն և բարձրացնել պետական ներդրումների արդյունավետությունը ստեղծարար ոլորտներում:

Միաժամանակ, կինոժառանգության կառավարումն ունի քաղաքական և միջազգային կարևոր նշանակություն. այն ամրապնդում է Հայաստանի մշակութային ինքնությունը համաշխարհային հարթակներում, բարձրացնում երկրի ներկայացուցչական ներուժը և նպաստում տարածաշրջանային մշակութային քաղաքականության ձևավորմանը՝ դառնալով գիտելիքի, տեխնոլոգիական զարգացման և մշակութային դիվանագիտության արդյունավետ գործիք:

Այս ռազմավարական նպատակների իրականացման առանցքում է ազգային կինոարխիվի ինստիտուցիոնալ և տեխնիկական ենթակառուցվածքի ձևավորումը՝ միջազգային չափորոշիչներին համապատասխան: Նոր համակարգը պետք է ապահովի կինոժապավենների և թվային նյութերի երկարաժամկետ պահպանումը, վերականգնումը և հանրային մատչելիությունը՝ համաձայն Կինոարխիվների միջազգային ֆեդերացիայի (FIAF) և եվրոպական չափանիշների: Այս մոտեցումը միտված է ոչ միայն կինոժառանգության պահպանմանը, այլև դրա ներգրավմանը

կրթական, գիտահետազոտական և մշակութային միջավայրերում: Արդյունքում կձևավորվի գիտահետազոտական և հանրությանը բաց կենտրոն, որը կհամակարգի ժառանգության կառավարումը և կխթանի միջազգային համագործակցությունը:

Հայաստանի Կինոյի հիմնադրամը (ՀԿՀ), հանդիսանալով «Հայֆիլմ» կինոստուդիայի և «Հայք» կինոստուդիայի իրավահաջորդը,ինչպես ինչպես նաև ստանձնելով «Հայաստանի ազգային արխիվ» ՊՈԱԿ-ի Կինոֆոտոֆոնո փաստաթղթերի մասնաճյուղի գործառույթները, նախաձեռնում է համապարփակ ծրագիր՝ ազգային կինոժառանգության պահպանման, թվայնացման, արխիվացման և հանրային մատչելիության ամբողջական համակարգի ձևավորման համար: Ծրագիրը նպատակ ունի ապահովելու կինոժառանգության ռազմավարական կառավարումը՝ այն դիտարկելով որպես պետական մշակութային քաղաքականության առանցքային ուղղություն և ստեղծարար տնտեսության կայուն զարգացման գործիք:

ՀՀ-ում կինոժառանգության պահպանման խոչընդոտները

Հայաստանում կինոժառանգության պահպանման գործընթացը շարունակում է բախվել մի շարք կառուցվածքային, տեխնիկական և կառավարչական մարտահրավերների, որոնք զգալիորեն սահմանափակում են ազգային ֆոնո-, ֆոտո- և կինոժառանգության նյութական ու թվային պահպանման արդյունավետությունը:

Հիմնական խոչընդոտներն են.
ա. շենքային և ինժեներական ենթակառուցվածքների ֆիզիկական մաշվածությունը,
բ. ժամանակակից տեխնիկական հագեցվածության և լաբորատոր հզորությունների բացակայությունը,
գ. մասնագիտական կրթության և միջազգային համագործակցության սահմանափակ հնարավորությունները:

ա. Շենքային և ինժեներական ենթակառուցվածքներ

Ներկայում Հայաստանի Կինոյի հիմնադրամի ենթակայությամբ գործող կինոարխիվը, որը ներառում է ավելի քան 58,000 միավոր ժապավենային նյութ, տեղակայված է «Հայֆիլմ» կինոստուդիայի տարածքում գտնվող «Հայք» կինոստուդիայի շենքային համալիրում: Պահպանման ներկայիս պայմանները չեն համապատասխանում միջազգային պահպանական չափորոշիչներին: Շենքը

ֆիզիկապես մաշված է, չունի ջերմաստիճանի և խոնավության վերահսկման կենտրոնացված համակարգից (HVAC), ինչպես նաև հակահրդեհային, օդափոխության և մթնեցման ենթակառուցվածքներ, որոնք անհրաժեշտ են միկրոկլիմայի կայունացման համար: Բացի այդ շենքում բացակայում են օդի զտման, խոնավության ավտոմատ կարգավորման և մասնիկների ֆիլտրացիայի սարքեր, ինչի հետևանքով պահպանման միջավայրը կախված է արտաքին եղանակային տատանումներից:

Պահեստների միկրոկլիման ամբողջությամբ կախված է արտաքին միջավայրից. ամռանը ջերմաստիճանը գերազանցում է թույլատրելի նորմաները (25°C-ից բարձր), իսկ ձմռանը արձանագրվում է խոնավության ավելցուկ՝ մինչև 70–80%: Այս պայմանները խաթարում են ժապավենների կառուցվածքային կայունությունը և արագացնում քիմիական դեգրադացիայի գործընթացը: Բացի այդ, շենքը զուրկ է սեյսմակայուն ամրացման և էլեկտրական անվտանգության համակարգերից, ինչը բարձրացնում է հրդեհային և տեխնիկական վթարների ռիսկը:

2024 թ. հոկտեմբերին Մաշտոցի անվան Մատենադարանի կենսաքիմիական լաբորատորիայի կողմից իրականացված փորձաքննությունը հաստատել է արխիվային ժապավենների վարակվածություն մի շարք միկրոմիցետներով՝

Ա. Penicillium sp.,

Բ. Cladosporium sp.,

Գ. Paecilomyces sp.,

Դ. Mortierella sp.

և այլ տեսակներով:

Այս միկրոօրգանիզմները հանդիսանում են ակտիվ բիոդեստրուկտորներ, որոնք ոչնչացնում են ժապավենների էմուլսիոն շերտը, արագացնում քիմիական քայքայման գործընթացը և կարող են վնասել ինչպես պահեստային միջավայրի տեխնիկական համակարգերը, այնպես էլ աշխատակիցների առողջությունը:

Բացի ժապավենային ֆոնդերից, Հիմնադրամի պահուստներում պահվում են նաև 5528 միավոր այլ կրիչներ՝ վիդեո-, ձայնային և թվային ձևաչափերով, որոնք գտնվում են նույն ֆիզիկապես անբավարար միջավայրում՝ առանց հովացման, խոնավության

հավասարակշռման և տվյալների պաշտպանության համակարգերի: Այս նյութերը դասվում են բարձր ռիսկային խմբում և պահանջում են անհապաղ տեղափոխում մասնագիտացված պահեստային տարածքներ, որոնք կունենան կայուն ջերմաստիճանային ռեժիմ (18±3°C), հարաբերական խոնավության վերահսկում (40–50%) և օդի ֆիլտրացիայի համակարգեր՝ համաձայն FIAF-ի և եվրոպական պահպանական ստանդարտների:

բ. Տեխնիկական հագեցվածություն և լաբորատոր կարողություններ

Հայաստանի Հանրապետությունում կինոժառանգության թվայնացման և վերականգնման գործընթացները ներկայումս իրականացվում են բացառապես արտասահմանյան լաբորատորիաների միջոցով՝ պայմանավորված համապատասխան տեխնիկական հզորությունների և լաբորատոր ենթակառուցվածքի բացակայությամբ:

2022–2025 թվականների ընթացքում Հայաստանի կինոյի հիմնադրամը կարողացել է վերականգնել և թվայնացնել ընդամենը 62 գեղարվեստական և անիմացիոն ֆիլմ, որոնք ամբողջությամբ մշակվել են արտասահմանյան գործընկեր կառույցների միջոցով՝ Ռուսաստանի, Լեհաստանի, Հնդկաստանի, Լատվիայի, Իտալիայի, Էստոնիայի և ԱՄՆ-ի մասնագիտացված կենտրոններում: Այս ցուցանիշը միջինում կազմում է տարեկան շուրջ 10 ֆիլմ, ինչը համեմատած պահպանման ենթակա հազարավոր կինոժապավենների և նյութերի հետ՝ անբավարար է ազգային ժառանգության պահպանման ընդհանուր նպատակների տեսանկյունից:

Թվայնացման գործընթացի արտապատվերային բնույթը ոչ միայն հանգեցնում է զգալի ֆինանսական և ժամանակային ծախսերի, այլև սահմանափակում է Հայաստանի վերահսկողությունը սեփական կինոժառանգության մշակման, պահպանման և իրավական պաշտպանության նկատմամբ: Բացի այդ, տեխնիկական կարողությունների բացակայությունը խոչընդոտում է նաև գիտահետազոտական և կրթական բաղադրիչների զարգացումը, որոնք պարտադիր են ժամանակակից կինոարխիվային համակարգի ձևավորման համար:

Այս իրադրությունը առավել ընդգծում է անհրաժեշտությունը՝ ստեղծելու ազգային թվայնացման և վերականգնման կենտրոն-լաբորատոր բազա, որը կհամապատասխանի Ֆիլմերի արխիվների միջազգային ֆեդերացիայի (FIAF) տեխնիկական չափորոշիչներին և եվրոպական լավագույն պրակտիկաներին (CNC –

Ֆրանսիա, Cineteca di Bologna – Իտալիա, Nasjonalbiblioteket – Նորվեգիա): Նման ենթակառուցվածքի ձևավորումը թույլ կտա ապահովել կինոժառանգության վերականգնման ամբողջական ցիկլ՝ ներառյալ մաքրման, ուլտրաձայնային լվացման, գունային և ձայնային վերականգնման, բարձր լուծաչափով (4K–8K) թվայնացման և երկարաժամկետ պահեստավորման փուլերը:

ՀՀ-ում ազգային կինոլաբորատորիայի ստեղծումը կարևոր ռազմավարական քայլ է, որը կդառնա շրջադարձային կինոժառանգության պահպանման և մշակութային ինքնության ամրապնդման գործում:

գ. Մասնագիտական կրթություն և միջազգային համագործակցություն

Կինոժառանգության պահպանման ոլորտում առկա է մասնագիտացված մարդկային ռեսուրսների պակաս և ինստիտուցիոնալ կարողությունների բաց: Բացակայում են միջազգային չափորոշիչներին համապատասխան կրթական և վերապատրաստման ծրագրեր, որոնք կապահովեին մասնագետների շարունակական զարգացումը, գիտահետազոտական հմտությունների ձևավորումը և փորձի փոխանակումը:

Ներկայումս չեն գործում կինոարխիվագիտության, ֆիլմերի պահպանության կամ թվային վերականգնման ուղղվածությամբ բուհական և ոչ-բուհական կրթական ծրագրեր: Գործնական հմտությունների փոխանցումը հիմնականում իրականացվում է անհատական փորձի մակարդակում՝ առանց համակարգային ուսուցման մեխանիզմների: Սա խոչընդոտում է ժամանակակից տեխնոլոգիաների կիրառմանը, միջազգային փորձի ինտեգրմանը և մասնագիտական ժառանգական շարունակականության ապահովմանը:

Մասնագիտացված կադրերի սակավությունը սահմանափակում է ոչ միայն ընթացիկ աշխատանքների որակը, այլև ոլորտում գիտահետազոտական բաղադրիչի զարգացումը՝ հատկապես նորարարական պահպանական մեթոդների փորձարկման և տեղայնացման առումով:

Խնդրի հաղթահարման համար անհրաժեշտ է ձևավորել մասնագիտական կարողությունների զարգացման ազգային համակարգ, որը կներգրավի.

- բուհական և միջբուհական մակարդակներում ներդրվող արխիվագիտության, թվայնացման տեխնոլոգիաների և մետատվյալների կառավարման մոդուլներ,

- պրակտիկ ուսուցման և ուսանողական փորձառության հարթակներ՝ Հայաստանի կինոյի հիմնադրամի և կրթական գործընկերների համագործակցությամբ,

միջազգային վերապատրաստման ծրագրեր և փոխանակումներ՝ առաջատար հաստատությունների՝ «*FIAF Technical Commission*, *Cineteca di Bologna (Իտալիա)*, *CNC (Ֆրանսիա)*, *Nasjonalbiblioteket (Նորվեգիա)* և *AMIA (ԱՄՆ)*» փորձի հիման վրա:

Այսպիսի կառուցվածքի ձևավորումը հնարավորություն կտա ձևավորել նոր սերնդի մասնագետներ, ովքեր կկարողանան իրականացնել կինոժառանգության պահպանման և թվայնացման ամբողջական տեխնոլոգիական ցիկլը՝ միաժամանակ ապահովելով Հայաստանի Հանրապետության (ՀՀ) ներգրավվածությունը միջազգային մասնագիտական ցանցերում և գիտահետազոտական գործընկերային նախաձեռնություններում:

Վերոնշյալ համակարգային գործոնները՝ շենքային պայմանների անբավարարությունը, տեխնիկական հագեցվածության բացակայությունը և մասնագիտական կարողությունների սահմանափակությունը, համակցված ձևով ստեղծում են բարձր ռիսկայնությամբ միջավայր, որտեղ ազգային կինոժառանգությունը ենթակա է անդառնալի ֆիզիկական, տեխնիկական և մշակութային կորուստների:

Խնդրի խորքային բնույթը պայմանավորում է անհրաժեշտություն՝ անցնելու համալիր ինստիտուցիոնալ և տեխնոլոգիական վերափոխման փուլ, որի առանցքային ուղղությունները պետք է լինեն՝

- պահպանման միջավայրի հիմնային բարելավումը,
- թվայնացման և վերականգնման ներուժի զարգացումն ու տեխնոլոգիական արդիականացումը,
- և մասնագիտական կարողությունների ձևավորումն ու շարունակական ամրապնդումը՝ համապատասխան միջազգային չափորոշիչներին:

Այս մոտեցումը միտված է կինոժառանգության պահպանության ամբողջական համակարգի վերակազմավորմանը՝ այն դարձնելով ինքնաբավ, գիտահեն և

միջազգային համագործակցությանն ուղղված ենթակառուցվածքային միջավայր, որը կապահովի ազգային կինոպատմության նյութական ու թվային ժառանգության պաշտպանվածությունը, վերականգնումը և հանրային հասանելիությունը՝ երկարաժամկետ հեռանկարում:

II.ԾՐԱԳՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ծրագրի նպատակ և մոտեցումներ

Ծրագրի հիմնական նպատակը ազգային կինոժառանգության պահպանման, թվայնացման, օգտագործման ու հանրային հասանելիության ապահովման ամբողջական էկոհամակարգի ձևավորումն է, որը կապահովի Հայաստանի Հանրապետության կինեմատոգրաֆիական ժառանգության ֆիզիկական, տեխնիկական և մշակութային պաշտպանությունը՝ համապատասխան Ֆիլմերի արխիվների միջազգային ֆեդերացիայի (FIAF) չափորոշիչներին և եվրոպական լավագույն փորձին:

Ծրագիրը միտված է ոչ միայն պահպանման ինստիտուցիոնալ բարեփոխմանը, այլև կինոժառանգության ինտեգրմանը կրթական, գիտահետազոտական և ստեղծարար շրջանառության մեջ՝ վերափոխելով այն մշակութային և տնտեսական ակտիվի: Այսպիսով, ժառանգության պահպանությունը դիտարկվում է ոչ թե որպես մեկուսացված գործընթաց, այլ որպես բազմաշերտ և փոխկապակցված համակարգ, որը միտված էմիավորում է հետևյալ երեք ռազմավարական ուղղությունները.

1. **Ֆիզիկական և ինժեներական ենթակառուցվածքների արդիականացում՝** պահպանման միջավայրի անվտանգության բարձրացման և միջազգային պահպանական չափորոշիչներին համապատասխանության ապահովման նպատակով:
2. **Թվայնացման, վերականգնման և տվյալների կառավարման տեխնոլոգիական բազայի ձևավորում**, որը կապահովի ժառանգության վերականգնման ամբողջական ցիկլը՝ մաքրման, թվայնացման, տվյալների պահպանման և օգտագործման ու հանրային հասանելիության ապահովմամբ:
3. **Մասնագիտական կրթության և միջազգային համագործակցության զարգացում**, որը միտված է նոր սերնդի մասնագետների պատրաստմանը և պետության ներգրավմանը համաշխարհային արխիվային և գիտահետազոտական ցանցերում:

Ծրագիրը հիմնված է փուլային և համակարգային մոտեցման վրա, որը ներառում է պահպանական ենթակառուցվածքների կառուցում և տեխնիկական հագեցում, թվային տվյալների պահպանման կենտրոնի (Data Center) ստեղծում, թվայնացման և վերականգնման լաբորատոր բազայի ձևավորում, ինչպես նաև մասնագիտական վերապատրաստման և միջազգային գործընկերության ծրագրերի իրականացում:

Նախագծային մոտեցումը միավորում է տեխնոլոգիական զարգացումները և գիտահետազոտական ներուժը՝ ապահովելով գիտահեն կառավարում և ինստիտուցիոնալ կայունություն: Այս մոդելը հնարավորություն կտա Հայաստանի կինոյի հիմնադրամին դառնալ տարածաշրջանային առաջատար կենտրոն՝ մատուցելով ծառայություններ ոչ միայն ազգային, այլև տարածաշրջանային գործընկեր կառույցներին ամրապնդելով՝ պետության դիրքը որպես կինոժառանգության պահպանման և թվայնացման գիտակրթական հարթակ:

Ծրագրի իրականացումն ուղղված է նաև պետություն-մասնավոր գործընկերության ձևաչափի ներդրմանը՝ ստեղծելով ներդրումային և տեխնոլոգիական հիմքեր, որոնք կապահովեն համակարգի երկարաժամկետ ինքնաբավությունը: Այս մոտեցումը թույլ կտա դիտարկել կինոժառանգության պահպանությունը ոչ միայն որպես մշակութային պարտավորություն, այլև որպես տնտեսական զարգացման ուղղություն՝ նոր աշխատատեղերի, ծառայությունների և գիտակրթական արժեքների ստեղծմամբ:

Արդյունքում կձևավորվի նորարարական և կայուն պահպանական համակարգ, որտեղ կինոժառանգությունը դիտարկվում է որպես պետական ռազմավարական ռեսուրս՝ լիարժեքորեն ինտեգրված կրթության, մշակույթի և նորարարության ազգային քաղաքականությանը։

III. ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄ (2026–2031)տես Հավելված 1

Հայաստանի կինոյի Հիմնադրամը (ՀԿՀ) նախատեսում է իրականացնել համապարփակ ենթակառուցվածքային ծրագիր, որն ուղղված է ազգային կինոժառանգության պահպանման, թվայնացման և ժամանակակից պահպանական միջավայրի ձևավորմանը։
Ծրագիրը կիրականացվի փուլային մեխանիզմով (2026–2031)՝ հիմնված պետական, Հայաստանի կինոյի հիմնադրամի և մասնավոր գործընկերության համագործակցության վրա։ Կառավարումն իրականացվելու է Հայաստանի կինոյի հիմնադրամի կողմից՝ ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության աջակցությամբ, Կադաստրի կոմիտեի և այլ պետական մարմինների հետ համագործակցությամբ։
Ծրագրի իրականացման հիմքում դրվելու են միջազգային ստանդարտներ և տեխնոլոգիական չափորոշիչներ՝«FIAF Preservation Guidelines», «ISO 18911:2010» և «EN 15757:2020», որոնք սահմանում են կինոժապավենների պահպանման միկրոկլիմայական և ինժեներատեխնիկական պահանջները։
Շենքի նախագծման և շինարարական լուծումները կիրականացվեն այս չափորոշիչներին համապատասխան՝ ապահովելով համապատասխանություն ֆիզիկական, քիմիական և թվային պահպանության միջազգային չափանիշներին։

Կենտրոնը կկահավորվի ժամանակակից ինժեներական ենթակառուցվածքներով, ներառյալ.

- HVAC համակարգ՝ մշտական ջերմաստիճանի (16–18°C) և հարաբերական խոնավության (45–50%) պահպանմամբ,
- իներտ գազով հակահրդեհային համակարգ (NOVEC 1230 կամ FM-200 տեխնոլոգիա),
- օդի բազմաստիճան ֆիլտրացիա (HEPA H14) և մասնիկների զտում,
- լուսային մթնեցման և օդափոխության ավտոմատ համակարգեր,
- ≥8 բալ սեյսմակայուն բետոնե կառուցվածք,
- ֆիզիկական անվտանգության և մուտքի հսկողության ցանց:

*FIAF Preservation Guidelines –
Կինոարխիվների միջազգային ֆեդերացիայի (FIAF) ուղեցույցներ, որոնք սահմանում են ֆիլմերի ֆիզիկական, քիմիական և թվային պահպանման չափորոշիչները:

Ա. https://www.fiafnet.org/pages/E-Resources/Preservation-Guidelines.html

ISO 18911:2010 –
Միջազգային ստանդարտ, որը սահմանում է լուսանկարչական և կինոժապավենների պահպանման միկրոկլիմայական պահանջները (ջերմաստիճան, խոնավություն, օդի շրջանառություն):

Բ. https://www.iso.org/standard/50822.html

EN 15757:2020 –
Եվրոպական ստանդարտ՝ մշակութային ժառանգության պահեստների միջավայրի վերահսկման համար՝ կանխելու համար նյութերի դեգրադացիան ջերմաստիճանի և խոնավության տատանումներից:

Գ. https://standards.iteh.ai/catalog/standards/cen/aab27064-1c0d-497c-bc85-5733d63b29c7/en-15757-2020

Կինոժառանգության ազգային արխիվ-կենտրոնի տարածքը կներառի նաև անտառապատ կանաչ գոտի, որը կծառայի որպես էկոլոգիական բուֆեր՝

ապահովելով օդի մաքրություն, բնական խոնավության հավասարակշռություն և միկրոկլիմայի կայունություն:

Կինոարխիվում նախատեսվում է ունենալ թվայնացման և վերականգնման բարձր տեխնոլոգիական լաբորատորիա, որը կապահովի կինոժառանգության վերականգնման ամբողջական ցիկլը՝ զննման, մաքրման, բուժման, թվայնացման և արխիվացման հաջորդականությամբ:

Լաբորատոր հագեցվածությունը ներառելու է.

- **Բարձր ճշգրտությամբ թվայնացման սարքեր**, որոնք վերածում են հին կինոժապավենները թվային ձևաչափի՝ պահպանելով գույների հավասարակշռությունը և պատկերային որակի կայունությունը *(օր.՝ 4K–8K ֆիլմային սկաներ)*:

- **Ուլտրաձայնային մաքրման համակարգեր**, որոնք հեռացնում են ժապավենների մակերեսային փոշին և քիմիական նստվածքները՝ առանց նյութը վնասելու *(օր.՝ Film-O-Clean Ultra System)*:

- **Զննման և տեխնիկական ստուգման սեղաններ**, որոնք օգտագործվում են ժապավենների ֆիզիկական վիճակը գնահատելու և հնարավոր վնասները հայտնաբերելու համար *(օր.՝ Electrical Inspection Table 16/35mm)*:

- **Փաթեթավորման և ոլորման սարքեր**, որոնք ապահովում են ժապավենների անվտանգ ոլորումը և հավասար լարվածությունը՝ պահեստավորման կամ վերամշակման փուլում *(օր.՝ Rewinding Table RT28)*:

- **Ձայնային և գունային վերականգնման համակարգեր**, որոնք վերականգնում են հին ֆիլմերի բնօրինակ ձայնը և գույները՝ դրանք դարձնելով դիտելի ժամանակակից տեխնոլոգիաներով *(օր.՝ DaVinci Resolve, Phoenix, Pro Tools)*:

- **Թվային տվյալների պահպանման ենթահամակարգեր**, որոնք ապահովում են վերականգնված նյութերի երկարաժամկետ և անվտանգ պահպանությունը *(օր.՝ Storage Array կամ LTO Backup համակարգեր)*:

Այս տեխնոլոգիական բազան հնարավորություն կտա իրականացնել նաև վնասված ժապավենների բուժման ամբողջական գործընթաց, որը ներառում է ուլտրաձայնային լվացում, բորբոսազերծում, չորացում, մեխանիկական ամրացում, և միայն դրանից հետո՝ թվայնացում և տեղափոխում նոր կառուցված պահեստային ֆոնդեր:

Ծրագրի իրականացման ընթացքում նախատեսվում է ձևավորել միջազգային համագործակցություն FIAF, Cineteca di Bologna (Իտալիա), CNC (Ֆրանսիա) և Գոսֆիլմֆոնդ (ՌԴ) կառույցների հետ՝ տեղական մասնագետների վերապատրաստման և տեխնոլոգիական փորձի փոխանակման նպատակով: Այս գործընթացը կնպաստի տեղական մարդկային կապիտալի ձևավորմանը և մասնագիտական ներուժի աճին՝ հնարավորություն ընձեռելով իրականացնել կինոժառանգության վերականգնման և թվայնացման ամբողջական ծառայությունների ցիկլը ՀՀ-ի տարածքում:

Այն կնպաստի ոլորտում տեղական կարողությունների զարգացմանը, արտաքին պատվերների և արտարժութային արտահոսքի ծախսերի նվազեցմանը՝ բարձրացնելով երկրի ներսում ստեղծվող ավելացված արժեքը և ապահովելով ռեսուրսների առավել արդյունավետ օգտագործում:

Միջնաժամկետ հեռանկարում կենտրոնը կդառնա տարածաշրջանային մակարդակի մասնագիտացված կառույց՝ զարգացնելով ծառայությունների արտահանման պոտենցիալը և ապահովելով Հայաստանի դիրքավորումը որպես կինոժառանգության պահպանման, վերականգնման և թվայնացման ծառայությունների մատակարար տարածաշրջանում և դրանից դուրս: Սա կնպաստի ստեղծարար արդյունաբերության արտահանման ծավալների աճին, նոր ֆինանսական հոսքերի ներգրավմանը և տեխնոլոգիական ներդրումների ակտիվացմանը ՀՀ-ի տնտեսության մեջ:

Վերոնշյալի արդյունքում կձևավորվի միջազգային չափորոշիչներին համապատասխան Կինոժառանգության ազգային արխիվ-կենտրոն, որը կապահովի հայկական կինոյի նյութական և թվային ժառանգության երկարաժամկետ պահպանությունը, վերականգնումը և հանրային հասանելիությունը՝ ստեղծելով տեխնոլոգիապես պաշտպանված, տնտեսապես կայուն և ինստիտուցիոնալ կերպով ամրապնդված միջավայր:

Տվյալների պահպանման կենտրոն (Data Center)

(իրականացման ժամկետ՝ 2026-2031)

Ֆիլմերի երկարաժամկետ պահպանությունը յուրաքանչյուր երկրի մշակութային քաղաքականության հիմնասյուներից մեկն է: Այն ոչ միայն տեխնիկական խնդիր է, այլ նաև ազգային ինքնության, պատմական հիշողության և պետական մշակութային քաղաքականության շարունակականության հարց: Ժամանակակից աշխարհում ֆիլմերի թվային ժառանգության պահպանումը դիտարկվում է որպես մշակութային անվտանգության և միջազգային չափորոշիչներին համապատասխանության պարտադիր բաղադրիչ:

Ֆիլմերի պահպանության ոլորտում գործնականում կիրառվում են երեք հիմնական մեթոդ.

Ա.Ավանդական ժապավենների պահպանումը՝ հատուկ լաբորատոր պայմաններում, որտեղ ապահովվում են Ֆիլմերի արխիվների միջազգային ֆեդերացիայի (FIAF) պահանջներին համապատասխան միկրոկլիմայական ռեժիմներ (հովացում, խոնավության վերահսկում, օդի զտում):

Բ.Տեղային (on-premises) թվային պահպանումը՝ սերվերային ենթակառուցվածքներով և LTO tape գրադարաններով, որոնք համարվում են ֆիլմերի պահպանության ընդունված միջազգային ստանդարտը:

Գ.Ամպային պահպանումը (Cloud Storage)՝ որն օգտագործվում է միայն որպես օժանդակ կամ կրկնօրինակային շերտ, սակայն ոչ որպես հիմնական պահոց, քանի որ այն ծախսատար է, ունի ցածր արագություն և սահմանափակ վերահսկելիություն:

Միջազգային փորձը ցույց է տալիս, որ «միայն ամպային» (cloud-only) լուծումները չեն ապահովում բավարար կայունություն կինոժառանգության համար: Ֆիլմերի ֆայլերը ունեն մեծ ծավալ (տասնյակ տերաբայթեր մեկ ֆիլմի դեպքում), բարդ ֆորմատներ և մշտական հասանելիության պահանջ: Այդ պատճառով, աշխարհի առաջատար արխիվները կիրառում են հիբրիդային մոդել՝ տեղային սերվերային և LTO համակարգերի համադրությամբ:

FIAF-ի “Digital Statement Part V” (2019) փաստաթղթում արձանագրված է, որ հարցված արխիվների գերակշիռ մասը կիրառում է սերվերային և tape համակարգեր

որպես հիմնական պահպանման միջոց, իսկ ամպային ծառայությունները՝ միայն որպես կրկնօրինակային շերտ:
2023 թ. Digital Preservation Coalition-ի զեկույցը հավելում է, որ պահպանության ապահովման համար անհրաժեշտ է առնվազն երեք պատճեն.

- երկու պատճեն՝ LTO Tape գրադարաններում,

- երրորդ՝ ամպային կամ ֆիզիկական backup ձևաչափով:

Այս մոտեցումն այսօր կիրառում են ավելի քան 150 կինոարխիվ՝ 77 երկրում, որոնք ընդգրկված են FIAF-ի միջազգային ցանցում: 2022 թվականից Հայաստանի կինոյի հիմնադրամը ևս անդամակցում է FIAF-ին, դառնալով այս համաշխարհային փորձի կրող և գործընկեր:

Միջազգային առաջատար փորձ

- British Film Institute (BFI National Archive) – 2012 թվականից կիրառում է Master Archive Storage (MAS) համակարգը, որը միավորում է սերվերային ենթակառուցվածքը և «tape» գրադարանը՝ ապահովելով տվյալների կրկնօրինակված և կառավարվող պահպանում:
- Library of Congress Packard Campus (ԱՄՆ) – համարվում է աշխարհի ամենամեծ տվյալների կենտրոններից մեկը՝ ավելի քան 100 PB (պետաբայթ) հզորությամբ, «tape» համակարգերով և բազմաշերտ կրկնօրինակման մեխանիզմներով:
- Centre National du Cinéma (CNC, Ֆրանսիա) – գործում է «Bois d’Arcy» ֆիզիկական պահեստը և առանձին Data Center՝ OAIS և ISO 16363 ստանդարտների հիման վրա:

Այս օրինակները հաստատում են, որ ֆիլմերի թվային ժառանգության պահպանման արդյունավետ և անվտանգ մոդելը հանդիսանում է ֆիզիկական տվյալների կենտրոնի (Data Center) և օժանդակ ամպային ծառայությունների համադրությունը: Այդպիսով, Հայաստանի կինոյի հիմնադրամի կողմից «Հայֆիլմ» կինոստուդիայի տարածքում Տվյալների պահպանման կենտրոնի ստեղծումը լիովին համապատասխան է միջազգային հաստատված փորձին, ապահովում է տեխնիկական ինքնավարություն և երաշխավորում է կինոժառանգության երկարաժամկետ անվտանգ պահպանումը՝ անկախ արտաքին ռիսկերից և մատակարարներից:

Կինոժառանգության ազգային արխիվ-կենտրոնի
Տվյալների պահպանման կենտրոն (Data Center)

Տվյալների պահպանման կենտրոնը կծառայի որպես կինոժառանգության թվայնացված արխիվացման, ինչպես նաև կինոարտադրական և հետարտադրական նյութերի մշակման, պահման և փոխանցման միջուկային հանգույց: Կենտրոնի նպատակն է ապահովել համապարփակ, վերահսկելի և տեխնիկապես պաշտպանված տվյալային միջավայր՝ հայկական և միջազգային մշակութային հաստատությունների համար:

Գլխավոր գործառույթներ.

Ա. Թվային պահպանում և կրկնօրինակում

- Տվյալների երկարաժամկետ պահպանման ապահովում՝ LTO-9 կամ բարձր սերնդի մագնիսական ժապավենային համակարգերով, որոնք երաշխավորում են առնվազն 30 տարվա անվտանգ պահպանման ժամկետ:
- Կրկնօրինակում՝ «on-site» և «off-site» պահեստավորման հարթակներում՝ նվազեցնելով տվյալների կորստի կամ վնասման ռիսկը:
- Կիրառվող միջազգային չափորոշիչներ՝ *ISO 14721 (OAIS Reference Model)* և *ISO 16363 (Trusted Digital Repository Certification)*:

Բ. Տվյալների կառավարման և մետատվյալների համակարգ

- Ներդրվելու է միասնական մետատվյալների կառավարման հարթակ, որը կապահովի կինոժառանգության թվային ֆայլերի ինդեքսավորում, որոնելիություն և կապակցվածություն Հայաստանի ազգային կինոռեեստրի հետ:
- Կիրառվելու են FIAF Cataloguing Rules և Dublin Core Metadata Schema ստանդարտները՝ ապահովելով միջազգային համատեղելիություն:
- Կտրամադրվի կարգավորված մուտքի վերահսկում՝ հիմնված օգտվողների մակարդակային իրավունքների վրա (read/write/admin access):

Գ. Ֆիլմարտադրական և հետարտադրական տվյալների սպասարկում

- Կենտրոնը կտրամադրի տեխնիկական ռեսուրսներ նաև կինոարտադրական գործընթացներին՝ ներառյալ ֆիլմերի թվային «raw» նյութերի պահպանություն, մշակման միջանկյալ ֆայլեր (intermediate files) և հետարտադրական նախագծերի արխիվացում:
- Սա թույլ կտա կինոարտադրողներին ապահովել նյութերի անվտանգ փոխանցում և պահպանում պետական հարթակի միջոցով՝ նվազեցնելով տվյալների կորուստների և արտահոսքի ռիսկը:

Դ. Միջազգային տվյալային փոխանակում և հասանելիություն

- Կենտրոնը կմիավորվի միջազգային մշակութային տվյալային ցանցերին (Europeana, FIAF Global Catalogue), ապահովելով հայկական կինոժառանգության թվային հասանելիությունը միջազգային հետազոտական և կրթական կառույցների համար:
- Կստեղծվի ծրագրային ինտերֆեյսային միջավայր, որը հնարավորություն կտա իրականացնել տվյալների ավտոմատ և անվտանգ փոխանակում գործընկեր հաստատությունների, ազգային ու միջազգային կինոփառատոնների, ինչպես նաև հետազոտական և կրթական պլատֆորմների հետ:

Ինչու սերվերային լուծում և ոչ թե ամպային

Կինոժառանգության երկարաժամկետ պահպանությունը պահանջում է կայուն և պաշտպանված տվյալային ենթակառուցվածք:Այս նպատակով ծրագիրը նախատեսում է սերվերային լուծումների ներդրում, որոնք կապահովեն թվային

նյութերի անվտանգ պահպանումը, կրկնօրինակումն ու մուտքի վերահսկումը՝ համապատասխան միջազգային արխիվային չափորոշիչներին:

Միևնույն ժամանակ, այս որոշումը միայն տեխնիկական ընտրություն չէ. այն կապված է ազգային ինքնության պահպանման, մշակութային ժառանգության փոխանցման, ինչպես նաև պետական քաղաքականության՝ միջազգային ստանդարտներին համապատասխանեցման գործընթացի հետ:

Ֆիլմերի պահպանության ոլորտում միջազգային չափորոշիչների շրջանակում գործնականում կիրառվում են երեք հիմնական մեթոդ.

- Ավանդական ժապավենների պահպանումը՝ հատուկ հովացման և խոնավության վերահսկման համակարգերով լաբորատորիաներում ու պահեստներում, որտեղ ապահովվում են FIAF-ի պահանջներին համապատասխան միկրոկլիմայական պայմաններ,
- Տեղային (on-premises) թվային պահպանումը՝ սերվերային ենթակառուցվածքներով և LTO tape գրադարաններով, որոնք համարվում են ընդունված միջազգային ստանդարտ,
- Ամպային ծառայությունները (cloud storage)՝ որոնք կարող են կիրառվել որպես օժանդակ կամ կրկնօրինակային շերտ, սակայն ոչ որպես հիմնական պահոց, քանի որ դանդաղ են, ծախսատար:

Միջազգային փորձը ցույց է տալիս, որ «միայն ամպային/only-cloud» լուծումները ֆիլմերի համար չեն ապահովում բավարար կայունություն: Տվյալների ծավալները հսկայական են, ֆայլային ձևաչափերը՝ բարդ, իսկ մշակման գործընթացները պահանջում են արագ հասանելիություն և լիարժեք վերահսկողություն:

Կինոարխիվների միջազգային ֆեդերացիայի (FIAF) Digital Statement Part V (2019) փաստաթղթում արձանագրված է, որ հարցված արխիվների մեծ մասը երկարաժամկետ պահպանման համար կիրառում են սերվերային համակարգեր: Սա նշանակում է, որ ֆիլմերի երկարաժամկետ պահպանման ընդունված միջազգային մոտեցումը սերվերային և «tape» համակարգերի համադրությունն է, այլ ոչ թե cloud-only ձևաչափով պահպանումը: FIAF-ի մասնագիտական ուղեցույցները նաև ընդգծում են՝ ապահով պահպանության համար անհրաժեշտ է ունենալ առնվազն երեք պատճեն. երկու պատճեն LTO tape համակարգում և երրորդը՝ որպես օժանդակ

կրկնօրինակ (backup), որը կարող է լինել ամպային ձևաչափով, բայց ոչ որպես հիմնական պահոց (Digital Preservation Coalition, 2023):

Այս մոդելը կիրառվում է FIAF ցանցի մեծամասնության կողմից, որն ընդգրկում է աշխարհի շուրջ 150 կինոարխիվ ավելի քան 77 երկրից:

Միջազգային առաջատար փորձից ելնելով, ինչպես օրինակ՝ British Film Institute (BFI National Archive)-ը և Library of Congress Packard Campus-ը պահպանում են ֆիլմերը tape համակարգերում՝ լրացուցիչ օժանդակ ամպային պատճեններով, իսկ հիմնական աշխատանքն իրականացվում է տեղում սերվերային ենթակառուցվածքներով: BFI-ն 2012-ից ներդրել է Master Archive Storage (MAS) համակարգը, որը միավորում է սերվերային պահեստավորումն ու tape գրադարանը՝ ապահովելով թվային ժառանգության հուսալի կառավարում: Library of Congress Packard Campus-ը meanwhile համարվում է աշխարհի ամենամեծ մասնագիտացված տվյալների կենտրոններից մեկը՝ ավելի քան 100 պետաբայթ հզորությամբ, tape համակարգերով և բազմակի կրկնօրինակման մեխանիզմներով: Այս մոդելները վկայում են, որ ֆիլմի թվային ժառանգության պահպանումը առավել արդյունավետ է, երբ համադրվում են տեղում գործող տվյալների սերվերային կենտրոնները և օժանդակ ամպային լուծումները:

Հայաստանի կինոյի հիմնադրամի տվյալների ծավալների ամփոփում

Հայաստանի կինոյի հիմնադրամի ենթակայության տակ առկա է և շարունակաբար կուտակվում է մեծածավալ կինոժառանգություն.

Ըստ FIAF-ի սահմանած չափորոշիչներով անհրաժեշտ է թվայնացնել ֆիլմը DPX 10 bit ֆորմատով, իսկ դրա համար մեկ լիամետրաժ ֆիլմը միջինում կազմում է 90 րոպե այսինքն մոտ 6 ՏԲ:

1. Մինչև 2003թ. ժառանգություն
   - Ֆիլմերի քանակ՝ մոտ 2000,
   - Միջին ծավալ՝ ~6 ՏԲ/ֆիլմ (4K),
   - Ընդհանուր՝ ≈ 12 ՊԲ:

2. 2006թ.–մինչ օրս պետական ֆինանսավորմամբ ֆիլմեր
   - Ընդհանուր քանակ՝ ~100–150 ֆիլմ,

- Միջին ծավալ՝ ~6 ՏԲ/ֆիլմ (4K),
- Ընդհանուր՝ ≈ 0.6–0.9 ՊԲ:

3. Հեռուստաընկերություններից ստացվող օրինական բարձրորակ օրինակներ

- Տարեկան միջին հավելում՝ 15–20 օրինակ × ~6 ՏԲ = ≈ 90–120 ՏԲ/տարի,
- Երկարաժամկետ կանխատեսում.
  - 10 տարում՝ ≈ 0.9–1.2 ՊԲ,
  - 15 տարում՝ ≈ 1.3–1.8 ՊԲ:

Ընդհանուր ծավալ (գումարված՝ առկա և կանխատեսվող)

- 12 ՊԲ + 0.6–0.9 ՊԲ + 1.3–1.8 ՊԲ = ≈ 13.9 – 14.7 ՊԲ:

Այսինքն՝ Հայաստանի կինոյի հիմնադրամի պահեստավորման ենթակառուցվածքը պետք է նախագծվի մոտ 14 ՊԲ ընդհանուր ծավալի սպասարկման համար:

Տեխնիկա-տնտեսական հիմնավորում. LTO-9 համակարգ

Ամպային պահեստները տալիս են ճկունություն և արագ գործարկում, սակայն երբ խոսքը վերաբերում է 14 ՊԲ ծավալի երկարաժամկետ պահպանմանը, առավել նպատակահարմար է ներդնել սեփական ենթակառուցվածք՝ հիմնված LTO-9 ժապավենային համակարգերի վրա:

Անհրաժեշտ ծավալի հաշվարկ.

- Ընդհանուր ծավալը՝ ≈ 14 ՊԲ = 14,000 ՏԲ
- Հաշվարկ. 14,000 ՏԲ / 18 ՏԲ ≈ 778 կասետ
- Ռեզերվով՝ մոտ 800 կասետ
- Գին միայն կասետների՝ 800 × $140 ≈ $112,000 (մեկանգամյա ծախս)

Սարքավորման արժեք

- Tape գրադարան ≈ $150 000
- Drive-եր՝ 4 հատ × $11 000 ≈ $44 000

- Ընդհանուր hardware + կասետներ՝ մոտ $300 000–350 000 (մեկանգամյա ներդրում)

Գործառնական ծախսեր

- Էլեկտրաէներգիա՝ նվազագույն (ժապավենները չեն սպառում, միայն գրադարանի ռոբոտիկան),
- Սառեցում՝ պահանջվում է, բայց զգալիորեն ավելի էժան է քան HDD array-երը,
- Տեխնիկական սպասարկում՝ տարեկան ≈ 10% սարքավորման արժեքի,
- Տեխնոլոգիական հնացում՝ LTO սերունդները թարմացվում են 3–5 տարին մեկ, սակայն LTO-9-ը ներկայում նորագույն ստանդարտն է և ունի առնվազն մեկ տասնամյակ գործնական կիրառելիություն:

14 ՊԲ ամպային պահեստի արժեքի հաշվարկ

Հիմնական պարամետրեր

- Պահեստ: 14 000 ՏԲ (≈14 ՊԲ)
- Տևողություն: 1 տարի
- Օգտագործման սցենարներ

1. Սառը պահեստ — ամսական դուրս է բերվում ~1% տվյալ (≈140 ՏԲ/ամիս, տարեկան ≈1 680 ՏԲ)
2. Կիսատաք պահեստ — ամսական դուրս է բերվում ~10% տվյալ (≈1 400 ՏԲ/ամիս, տարեկան ≈16 800 ՏԲ)

Մատակարարներ և տարեկան արժեքներ

AWS S3 Glacier Deep Archive (ամենաէժան storage, դանդաղ վերականգնում)

- Պահեստի արժեք: $1 / ՏԲ / ամիս → 14 000 × $1 × 12 = $168 000 / տարի
- Դուրսբերում/վերականգնում (քո սցենարների հիման վրա)
  - 1%/ամիս → ≈ $283 200 / տարի
  - 10%/ամիս → ≈ $1.20 մլն / տարի

- Ընդամենը (storage + egress)
    - 1% սցենար → $168 000 + $283 200 = $451 200 / տարի
    - 10% սցենար → $168 000 + $1 200 000 = $1 368 000 / տարի
- Նվազ. պահեստավորման ժամկետ՝ ~180 օր/ֆայլ, վերականգնման ժամանակը՝ ժամերից մինչև օրեր

AWS S3 Glacier Flexible Retrieval (ավելի արագ, բայց թանկ)

- Պահեստի արժեք: $3.6 / ՏԲ / ամիս → 14 000 × $3.6 × 12 = $604 800 / տարի
- Դուրսբերում/վերականգնում (քո սցենարների հիման վրա)
    - 1%/ամիս → ≈ $643 200 / տարի
    - 10%/ամիս → ≈ $1.43 մլն / տարի
- Ընդամենը
    - 1% սցենար → $604 800 + $643 200 = $1 248 000 / տարի
    - 10% սցենար → $604 800 + $1 430 000 ≈ $2 034 800 / տարի

Backblaze B2 (տաք պահեստ, պարզ մոդել)

- Պահեստի արժեք: $6 / ՏԲ / ամիս → 14 000 × $6 × 12 = $1 008 000 / տարի
- Egress: անվճար մինչև 3× պահեստի ծավալը/ամիս (մեր 1%/10% սցենարները շատ ցածր են այդ շեմից),
  հետևաբար երկու սցենարներում էլ egress = $0
- Ընդամենը
    - 1% կամ 10% սցենար → $1 008 000 / տարի

Wasabi (տաք պահեստ, ֆիքսված գին)

- Պահեստի արժեք: $6.99 / ՏԲ / ամիս → 14 000 × $6.99 × 12 = $1 174 320 / տարի
- Egress և API վճարներ: չկան (ներառված)

- Ընդամենը
    - 1% կամ 10% սցենար → $1 174 320 / տարի
- Սահմանափակում՝ նվազ. պահեստավորում ~90 օր/ֆայլ

Մոդել	1%/ամիս օգտագործում	10%/ամիս օգտագործում
AWS Glacier Deep Archive	$451,200	$1,368,000
AWS Glacier Flexible	$1,248,000	$2,034,800
Backblaze B2	$1,008,000	$1,008,000
Wasabi	$1,174,320	$1,174,320

Եզրակացություն. Հայաստանի կինոժառանգության երկարաժամկետ պահպանության համար առավել նպատակահարմար է ներդրում կատարել սեփական սերվերային ենթակառուցվածքում՝ մասնավորապես ժապավենային պահեստավորման (LTO) հիման վրա: Այս տարբերակը ապահովում է տվյալների պահպանության միջազգային ստանդարտներին համապատասխան վերահսկելիություն, արագություն, ինքնավարություն, ավելի քիչ ծախսատարություն: Հիմնական ծախսերը մեկանգամյա են (կասետներ, սարքավորումներ, գրադարան), իսկ հետագա գործառնական ծախսերը սահմանափակվում են միայն պարբերական սպասարկմամբ և կասետների համալրմամբ: Համեմատության համար՝ ամպային լուծումները պահանջում են շարունակական և բարձր ծավալի վճարումներ, համեմատ դանդաղ են և երկարաժամկետ հեռանկարում զգալիորեն գերազանցում են սեփական ենթակառուցվածքի ներդրումային արժեքը:

IV. ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄՈԴԵԼ

Կինոժառանգության պահպանման ծրագրի իրականացումն ու վերահսկողությունը կազմակերպվելու է պետական կառույցների և Հայաստանի կինոյի հիմնադրամի համագործակցությամբ: Ծրագրի ռազմավարական համակարգումն ու պետական քաղաքական վերահսկողությունը կիրականացնի Հայաստանի Հանրապետության կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի (ՀՀ ԿԳՄՍ) նախարարությունը, իսկ գործնական իրականացումն ու օպերատիվ կառավարումը՝ Հայաստանի կինոյի հիմնադրամը, որպես ոլորտի լիազորված մարմին:

Նախարարությունը հանդես է գալիս որպես պետական լիազոր մարմին, որը սահմանում է ծրագրի ռազմավարական ուղղությունները, հաստատում նպատակային ցուցանիշներն ու բյուջեն, ապահովում պետական ֆինանսավորման հատկացումները և վերահսկում դրանց նպատակային օգտագործումը: Այն իրականացնում է ծրագրի ընթացքի մոնիթորինգ և գնահատում, հաստատում տարեկան հաշվետվությունները և ապահովում ծրագրի համապատասխանությունը ազգային մշակութային քաղաքականության շրջանակին:

Հայաստանի կինոյի հիմնադրամը հանդիսանում է ծրագրի իրականացնող և պատասխանատու կառույցը՝ օժտված լիարժեք գործառնական լիազորություններով: Հիմնադրամը կազմակերպում է ծրագրի ամբողջական ընթացքը՝ սկսած նախագծման և շինարարական փուլերից մինչև տեխնիկական հագեցում, թվայնացման, վերականգնման և տվյալների պահպանման գործընթացների իրականացում: Այն ապահովում է մասնագիտական վերահսկողություն, ֆինանսական կառավարում, տեխնիկական ընթացակարգերի մշակում և հաշվետվությունների պատրաստում՝ սահմանված ձևաչափերով ներկայացնելով դրանք ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարությանը:

Կառավարման համակարգը կառուցվելու է հստակ ենթակայությամբ: ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարությունը հանդես կգա որպես քաղաքական վերահսկողության մարմին, իսկ Հիմնադրամը՝ որպես գործադիր օպերատոր: Հոգաբարձուների խորհուրդը կընդունի ռազմավարական որոշումներ՝ հաստատելով տարեկան ծրագրերն ու ֆինանսական հաշվետվությունները: Հիմնադրամի գործադիր տնօրենը կղեկավարի ծրագրի բոլոր մասնագիտական ստորաբաժանումները՝ ապահովելով սահմանված ժամանակացույցերի և որակի չափորոշիչների պահպանումը:

Կառավարման համակարգում առանձնահատուկ տեղ է զբաղեցնելու նաև Տեխնիկական և գիտական խորհուրդը, որը կհաստատի պահպանման և թվայնացման մասնագիտական չափորոշիչները՝ առաջնորդվելով Կինոարխիվների միջազգային ֆեդերացիայի (FIAF) և ISO ստանդարտներով: Խորհուրդը նաև կկատարի ընթացիկ որակի վերահսկում և մասնագիտական խորհրդատվություն ծրագրի տարբեր փուլերում:

Ֆինանսական կառավարումն ու վերահսկողությունը կիրականացվեն երկաստիճան համակարգով: Պետական ֆինանսավորման մասով վերահսկողությունը կիրականացնի ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարությունը, իսկ հիմնադրամի ներսում գործելու է ներքին աուդիտ և ֆինանսական վերահսկման բաժին: Տարեկան աուդիտը կիրականացվի անկախ աուդիտորական ընկերության կողմից, իսկ դրա արդյունքների հիման վրա կազմված հաշվետվությունները կներկայացվեն ՀՀ ԿԳՄՍՆ հաստատման:

Տվյալների, ենթակառուցվածքների և տեխնիկական գործընթացների կառավարումը կիրականացվի կենտրոնացված ձևով՝ Հայաստանի կինոյի հիմնադրամի կառուցվածքային ստորաբաժանումների միջոցով: Արխիվային ֆոնդերի, թվայնացման լաբորատորիայի և Տվյալների պահպանման կենտրոնի գործունեությունը համակարգվելու է մեկ միասնական կառավարման շրջանակում՝ ապահովելով վերահսկելիություն, անվտանգության կանոնների պահպանում և մուտքի իրավասությունների հստակ սահմանում:

Կառավարման այս մոդելը կառուցված է այնպես, որ պահպանվի պետական վերահսկողության շարունակականությունը, սակայն միևնույն ժամանակ Հիմնադրամը գործի մասնագիտական և կազմակերպչական ինքնավարությամբ: Այդ համադրությունը թույլ կտա ապահովել ծրագրի նպատակային իրականացում, հաշվետվողականության բարձր մակարդակ և կառավարման կայունություն երկարաժամկետ հեռանկարում:

V. ՇԱՀԱՌՈՒՆԵՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Կինոժառանգության պահպանումը համազգային նշանակության գործընթաց է, որը միաժամանակ ծառայում է պետությանը, մասնագետներին, հանրությանը և միջազգային գործընկերներին: Այն ապահովում է ՀՀ-ի մշակութային հիշողության շարունակականությունը և ձևավորում է ազգային ինքնության պահպանման ու ներկայացման կայուն հարթակ:

Պետական շահառուներ

Պետական մակարդակում ծրագիրը կարևոր է այն կառույցների համար, որոնք պատասխանատու են մշակութային քաղաքականության ձևավորման, մշակութային ժառանգության պահպանության և միջազգային ներկայացուցչության համար.

1. ՀՀ Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն – ոլորտային քաղաքականության իրականացման և վերահսկման մարմին,

2. Հայաստանի կինոյի հիմնադրամ – ծրագրի հիմնական իրականացնող կառույց և կինոժառանգության կառավարման ազգային մարմին,

3. ՀՀ Արտաքին գործերի նախարարություն – ապահովում է Հայաստանի մշակութային ներկայությունը միջազգային հարթակներում և գործընկեր կառույցների հետ համագործակցությունը,

4. ՀՀ Ազգային արխիվ, Մատենադարան, Բարձր տեխնոլոգիական արդյունաբերության նախարարություն – ոլորտային համագործակցության և տվյալների պահպանման տեխնոլոգիական բաղադրիչի ապահովման գործընկերներ:

Հանրային շահառուներ

Կինոժառանգությունը պետական արժեք է, բայց նաև հանրային սեփականություն.

1. ՀՀ հանրությունը – ստանում է սեփական մշակութային հիշողության հասանելիություն և նոր կրթական ու ճանաչողական փորձառություն,

2. Երիտասարդներ և ուսանողներ – ներգրավվում են թվայնացման, ուսումնասիրության և կրթական ծրագրերում՝ որպես ապագա մասնագետների սերունդ,
3. Ֆիլմարտադրողներ և մշակութային համայնք – օգտվում են թվայնացված կինոժառանգությունից որպես ստեղծարար արտադրանքի, վերամշակման և կրթական բազա:

Մասնավոր հատված

Ծրագիրը նաև ստեղծում է նոր հնարավորություններ մասնավոր ոլորտի համար.

1. Տեխնոլոգիական և ինժեներական ընկերություններ – ներգրավվում են տվյալների պահպանման և թվայնացման ենթակառուցվածքների նախագծման ու սպասարկման աշխատանքներում,

2. Մեդիա և ստեղծարար արդյունաբերության ներկայացուցիչներ – օգտվում են թվայնացված ժառանգությունից՝ մշակութային բովանդակության ստեղծման և տարածման նպատակով:

Միջազգային շահառուներ

Կինոժառանգության պահպանությունը միաժամանակ միջազգային համագործակցության հարթակ է.

1. FIAF, CNC (Ֆրանսիա), Cineteca di Bologna (Իտալիա), Nasjonalbiblioteket (Նորվեգիա) և այլ գործընկեր կառույցներ – համագործակցում են փորձի, գիտելիքի և տեխնոլոգիաների փոխանակման ուղղությամբ,

2. Միջազգային կազմակերպություններ (ԵՄ, ՅՈՒՆԵՍԿՕ, Եվրոպայի խորհուրդ) – աջակցում են ծրագրին՝ որպես մշակութային ժառանգության պահպանության գլոբալ նախաձեռնության մաս,

3. Սփյուռքյան կառույցներ և հայկական համայնքներ արտերկրում – ստանում են հնարավորություն միանալու հայկական կինոյի թվայնացված ժառանգությանը և նպաստելու դրա տարածմանը:

VI. ԱԿՆԿԱԼՎՈՂ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ ԵՎ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ (KPIs)

Շենքի առկայություն.

- Կկառուցվի և կգործարկվի Կինոժառանգության ազգային արխիվ-կենտրոն, որը կհամապատասխանի FIAF և ISO 18911 / EN 15757 պահպանական չափորոշիչներին:

- Շինարարության ավարտ՝ 2029թ. II եռամսյակ:

- Միկրոկլիմայի կայունություն՝ ≥95% համապատասխանություն պահպանական նորմերին:

Սարքավորումների համալրում.

- Ձեռք են բերվելու թվայնացման և վերականգնման բարձր տեխնոլոգիական համակարգեր՝ ներառյալ 4K–8K սկաներներ, ուլտրաձայնային մաքրման և ձայնա-գունային վերականգնման համալիրներ:

- Տարեկան թվայնացվող ֆիլմերի քանակ՝ ≥50, վերականգնվող ֆիլմերի միջին քանակ՝ ≥20:

- Վերականգնման աշխատանքների ≥70% իրականացում ՀՀ-ի ներսում:

Միջազգային համագործակցություն.

- Կստորագրվեն առնվազն 4 համագործակցության հուշագրեր՝ FIAF, CNC և այլ կառույցների հետ:

- Կիրականացվեն տարեկան առնվազն 4 համատեղ վերականգնման կամ վերապատրաստման ծրագիր:

- Մինչև 2030թ. կձևավորվի 50+ վերապատրաստված մասնագետների ներքին բազա և առնվազն 4 կրթական մոդուլ՝ կինոարխիվագիտության և թվայնացման ոլորտներում:

VII. ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ՄՈԴԵԼ

Կինոժառանգության պահպանման ծրագրի կայունության մոդելը հիմնված է ինստիտուցիոնալ ինքնաբավության, գիտակրթական ինտեգրման և հանրային ծառայությունների շարունակականության սկզբունքների վրա: Այն ապահովում է ոչ միայն պահպանական միջավայրի տեխնիկական կայունությունը, այլև ծրագրի ֆինանսական, կրթական և հանրային կենսունակությունը:

1. Ներքին և արտաքին պատվերների սպասարկում

Կինոժառանգության ազգային արխիվ-կենտրոնը կգործի որպես ծառայությունների հարթակ՝ մատուցելով թվայնացման, վերականգնման և տվյալների պահեստավորման աշխատանքներ պետական, կրթական և մշակութային կառույցների համար: Այս մեխանիզմը կապահովի կենտրոնի մասնագիտական զբաղվածություն և թույլ կտա եկամուտների մի մասը ուղղել ընթացիկ պահպանական և տեխնիկական ծախսերի ինքնածածկմանը:

2. Թվային ժառանգության մատչելիություն

Ծրագրի շրջանակում կգործարկվի լիցենզավորման համակարգ, որի միջոցով թվայնացված ֆիլմերն ու նյութերը հասանելի կդառնան կրթական, գիտական և մշակութային նպատակներով: Այն կապահովի ժառանգության վերահսկելի շրջանառություն՝ իրավական պաշտպանությամբ և կրթական արժեքի առավելագույն օգտագործմամբ:

3. Կադրային դպրոց և վերապատրաստում

Կինոժառանգության պահպանման տեխնիկական մասնագիտությունների համար կստեղծվի վերապատրաստման և շարունակական կրթության համակարգ: Ծրագրերը կիրականացվեն ՀՀ-ի և միջազգային գործընկերների մասնակցությամբ՝ ապահովելով նոր սերնդի մասնագետների պատրաստում թվայնացման, պահպանման և տվյալների կառավարման ոլորտներում:

4. Գիտակրթական ինտեգրում և հանրային հասանելիություն

Կենտրոնի գործունեությունը կհամադրվի համալսարանների, հետազոտական հաստատությունների և մշակութային կառույցների հետ՝ ապահովելով կինոժառանգության ներգրավումը գիտահետազոտական և ուսուցողական

գործընթացներում: Թվայնացված բովանդակությունը հասանելի կդառնա հանրային պլատֆորմների և կրթական ծրագրերի միջոցով՝ բարձրացնելով ազգային կինոյի ճանաչելիությունն ու մշակութային արժեքը:

VIII. ԿԱՆԱՉ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐ

(իրականացման ժամկետ՝ 2026–2030)

Կինոժառանգության պահպանման ենթակառուցվածքային ծրագիրը հիմնված է ՄԱԿ-ի Կայուն զարգացման նպատակների (Sustainable Development Goals, SDGs) շրջանակում ձևավորված էկոլոգիական կայունության և սոցիալական պատասխանատվության սկզբունքների վրա:

Նպատակն է ապահովել ոչ միայն ազգային կինոժառանգության տեխնիկական և ֆիզիկական անվտանգությունը, այլև ստեղծել բնապահպանականորեն հավասարակշռված պահպանական միջավայր, որը կնվազեցնի էներգածախսը, կառավարման ծախսերը և բնության վրա թողնվող ազդեցությունը:

Նախագծվող Կինոժառանգության ազգային կենտրոնը կբաղկացած լինի 1 հա (2000 քմ) շենքային տարածքից և շուրջ 1 հա կանաչ գոտուց, որը կծառայի որպես էկոլոգիական պաշտպանիչ բուֆեր:

Կանաչ ենթակառուցվածքների հիմնական լուծումները՝

- Օդի զտման և ածխաթթու գազի նվազեցման համակարգեր,
- Խոնավության կայունացման և քամու հոսքերի կառավարման բնական գոտիներ,
- Արևային էներգիայի վահանակներ՝ շենքի էլեկտրամատակարարման մինչև 30%-ի ծածկման նպատակով,
- Ջրի խնայողության և շրջանառության համակարգ՝ տեխնիկական և այգեգործական ջրերի կրկնակի օգտագործմամբ,

- Կանաչ տանիքներ և լուսային էներգիայի ռեգուլյացիոն լուծումներ՝ միկրոկլիմայի կայունության համար,

- Ցածր ածխածնային շինանյութերի կիրառում՝ շենքի կառուցման փուլում:

Տարածքի կանաչ գոտին կներառի տեղական ծառատեսակների տնկում, բացօթյա հանգստի և ուսուցման գոտիներ, ինչպես նաև փոքր ջրավազան և ոռոգման ավտոմատ համակարգ: Ծառաշերտերի բաշխվածությունը նախագծվելու է այնպես, որ ապահովի միկրոկլիմայի կայունություն և օդի մաքրություն պահպանական սրահներում՝ նվազեցնելով HVAC համակարգերի ծանրաբեռնվածությունը:

Կանաչապատման նախագծի ներդրումը գնահատվում է շուրջ 250 մլն ՀՀ դրամ, որը ներառում է կանաչապատման, ոռոգման, լուսավորության և վերականգնվող էներգետիկայի ենթահամակարգերի ներդրումը:

Ծրագիրը նպաստում է ՄԱԿ-ի Կայուն զարգացման հետևյալ նպատակներին.

- ԿԶՆ 7 – Մաքուր էներգիա և արդյունավետ օգտագործում,
- ԿԶՆ 9 – Կայուն ենթակառուցվածքներ և նորարարություն,
- ԿԶՆ 11 – Կայուն քաղաքներ և համայնքներ,
- ԿԶՆ 12 – Պատասխանատու սպառում և արտադրություն,
- ԿԶՆ 13 – Կլիմայի փոփոխության դեմ պայքար:

Այս մոտեցումը միտված է այն բանին, որ Կինոժառանգության ազգային կենտրոնը դառնա առաջին մշակութային ինստիտուցիոնալ շենքը Հայաստանում, որը կառուցված է կանաչ և էներգախնայող չափորոշիչներով՝ ապահովելով ֆիլմերի պահպանման համար անհրաժեշտ կայուն միկրոկլիմա և նվազագույն ածխածնային հետք:

IX. ՌԻՍԿԵՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ ԵՎ ՄԵՂՄՄԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐ

1) Կառուցման ռիսկ (տարածքի թույլտվություն)

Շինարարական փուլում կարող են ի հայտ գալ հանգամանքներ, որոնք կապված են տարածքի իրավական կարգավիճակի և տեխնիկական պայմանների հետ: Դրանք կարող են ներառել՝ թույլտվությունների ձգձգում, հիմքերի լրացուցիչ ամրացման անհրաժեշտություն, գետնատակի հին ինժեներական ցանցերի խաչադարձումներ, վտանգավոր նյութերի (օր.՝ ամիանտ) հայտնաբերում, ինչպես նաև նախագծային փաստաթղթերի ճշգրտման կարիք: Այս հանգամանքները կարող են հանգեցնել բյուջեի մեծացման և ծրագրի իրականացման ժամկետների խախտման:

Մեղմման մեխանիզմ.

Իրավական և վարչական մակարդակով՝

- Նախապես իրականացնել տարածքի իրավական աուդիտ, ներառյալ՝
    - սեփականության և օգտագործման իրավունքի վավերացում,
    - հողի և շենքերի քարտեզագրում և կադաստրային թարմացում,
    - նպատակային նշանակության համապատասխանության ապահովում՝ «մշակութային և կրթական համալիր» կարգավիճակին:
- ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության, Երևանի քաղաքապետարանի և Կադաստրի կոմիտեի հետ համատեղ ձևավորել տարածքային իրավական փաթեթ, որը կապահովի թույլտվությունների արագացված ընթացք:
- Նախքան շինարարության մեկնարկը ստանալ նախնական համաձայնություններ քաղաքաշինության, բնապահպանության և հրդեհային մարմիններից:
- Նախագծային փաստաթղթերում հստակ նշել, որ շինարարությունն իրականացվում է պետություն–հիմնադրամ ձևաչափով, պետական տարածքում՝ մշակութային նպատակով:

Տեխնիկական մակարդակով՝

- Իրականացնել նախահետազոտություններ՝
  - գեոտեխնիկական և սեյսմիկ գնահատում,
  - գետնատակի ինժեներական ցանցերի սկանավորում,
  - վտանգավոր նյութերի աուդիտ:

Կառավարում և վերահսկում՝

- Ներառել ուշացումների տուգանքներ պայմանագրերում:
- Ստեղծել Փոփոխությունների կառավարման խորհուրդ (Change Management Board)՝ վերահսկելու թույլտվությունների, նախագծային շեղումների և հավելյալ ծախսերի հարցերը:

2) Շինարարական ռիսկ (սեյսմակայունություն և տեղային տեխնիկական խնդիրներ)

Կառուցման ընթացքում կարող են ի հայտ գալ տեխնիկական բարդություններ, որոնք կապված են հողի կառուցվածքի, հիմքերի կայունության, սեյսմիկ վտանգների, ջրահեռացման կամ հաղորդակցման ենթակառուցվածքների հետ: Տեղային շեղումները, թաքնված խոռոչները կամ հողային խոնավ միջավայրերը կարող են պահանջել լրացուցիչ ամրացումներ, նոր հաշվարկներ կամ նյութերի փոփոխություն, ինչն ազդում է բյուջեի և ժամկետների վրա:

Մեղմման մեխանիզմ.

- Նախքան շինարարության մեկնարկը իրականացնել գեոտեխնիկական և սեյսմիկ ուսումնասիրություններ, ներառյալ հողի խտության, ստորգետնյա ջրերի և սեյսմակայունության ցուցանիշների վերլուծություն:
- Կիրառել բարձր սեյսմակայունության դասի (8–9 բալ) կոնստրուկցիոն լուծումներ և նյութեր՝ ՀՀ ՍՊ-Արտադրական շինությունների նորմերին համապատասխան:
- Նախագծային փաստաթղթերում ապահովել հիմքերի ամրացման հաշվարկների կրկնակի փորձաքննություն՝ անկախ ինժեներական կառույցի կողմից:
- Շինարարական աշխատանքների ընթացքում ապահովել ինժեներական տեխնիկական հսկողություն (տեխնիկական սուպերվիզիա)՝ վերահսկելու աշխատանքների համապատասխանությունը նախագծային և սեյսմիկ պահանջներին:

- Ծրագրի բյուջեում նախատեսել անհետաձգելի տեխնիկական ծախսերի համար ռեզերվային ֆոնդ (contingency reserve)՝ հողի կամ հիմքերի հետ կապված հնարավոր շեղումների համար:

3) Տեխնիկական /սարքերի մատակարարման ռիսկ

Հատուկ արխիվային սարքավորումները (ֆիլմային սկաներ, ուլտրաձայնային լվացք, LTO գրադարան, HEPA/HVAC մոդուլներ) հաճախ արտադրվում են պատվերով և ունեն երկար արտադրական ու լոգիստիկ ցիկլ (6–12 ամիս և ավելի): Ցանկացած բաղադրիչի կամ սերտիֆիկացիայի ուշացում կարող է խաթարել փուլայնությունը, բարձրացնել ընդհանուր արժեքը և տեղափոխել համակարգի գործարկման ժամկետները:

Մեղմման մեխանիզմ.

- Գնումների գործընթացը սկսել շինարարական փուլում՝ շինարարության 30%-ին հասնելու պահին, որպեսզի սարքավորումների առաքումը համընկնի շինարարության ավարտին:
- Մատակարարների հետ կնքել մասնակցային պայմանագրեր (framework contracts)՝ գների ֆիքսման և մատակարարման փուլային հսկողության համար:
- Նախապես ստանալ սարքավորումների տեխնիկական համապատասխանության սերտիֆիկատներ և ապահովել պահեստավորման անվտանգ միջավայր:
- Ընդգրկել պահեստային մատակարարների (backup vendors) ցուցակ՝ հիմնական մատակարարների ուշացման կամ արտադրական խնդիրների դեպքում:
- Ծրագրի բյուջեում նախատեսել ռեզերվային գիծ՝ մատակարարման ռիսկերի նվազեցման համար (5–7% ընդհանուր արժեքի):

X. ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Կինոժառանգության պահպանման ծրագիրը միտված է ստեղծել այնպիսի համակարգ, որտեղ հայկական կինոյի անցյալը, ներկան և ապագան միավորվում են մեկ հարթության վրա՝ ապահովելով ժառանգության պաշտպանություն, թվայնացում և հանրային մատչելիություն: Սա ոչ միայն տեխնիկական ենթակառուցվածքի ստեղծում է, այլև արժեքային ու մշակութային վերափոխում՝ ուղղված ազգային հիշողության պահպանմանը և դրա փոխանցմանը նոր սերունդներին:

Ծրագիրը ձևավորում է ժամանակակից կինոարխիվային միջավայր՝ համատեղելով գիտությունը, տեխնոլոգիան և մշակույթը: Այն կծառայի որպես ազգային գիտահետազոտական և կրթական կենտրոն, որտեղ ֆիլմերը կպահպանվեն ոչ միայն ֆիզիկապես, այլև դառնալու են ուսումնառության, վերլուծության և ստեղծարար աշխատանքի աղբյուր:

Նախաձեռնության իրականացումը կբերի համակարգային փոփոխությունների. ՀՀ կտեղափոխվեն այն տեխնոլոգիական պրոցեսները, որոնք մինչ այժմ կատարվում էին արտասահմանում, կձևավորվի մասնագետների նոր սերունդ, իսկ երկրի կինոժառանգությունը կդառնա հասանելի ինչպես հանրությանը, այնպես էլ միջազգային մասնագիտական համայնքին:

Հայաստանի կինոյի հիմնադրամը ստանձնում է այս գործընթացի պատասխանատվությունը՝ որպես պետական վստահելի գործընկեր և ոլորտային փորձակիր կառույց: Հիմնադրամը նպատակ ունի ոչ միայն պահպանել կինոժառանգությունը, այլ այն վերածել գործող մշակութային ու կրթական հարթակի՝ բաց բոլոր նրանց համար, ովքեր հետաքրքրված են հայկական կինոյի պատմությամբ և արժեքով:

Այս ծրագիրը միաժամանակ մշակութային պարտք է անցյալին և ներդրում՝ ապագայի մեջ. այն կծառայի որպես հիմք ազգային ինքնության ամրապնդման, մասնագիտական կարողությունների զարգացման և ՀՀ-ի միջազգային տիրույթում մշակութային ներկայության ընդլայնման համար:

XI. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐ

- **ՀՀ Օրենք «Կինեմատոգրաֆիայի մասին» (30 հունիսի 2021թ., N ՀՕ-302-Ն)** — գործում է կինեմատոգրաֆիայի ոլորտում, ապահովում է կինոժառանգության, կինոթարաբշական նշումներ, ցուցադրման, տարածման ու պահպանության իրավական հիմքերը: https://www.arlis.am/hy/acts/154460

- **ՀՀ Օրենք «Ոչ նյութական մշակութային ժառանգության մասին»** — պաշտոնապես գործում է ոչ նյութական մշակութային ժառանգության պաշտպանության իրավական դաշտը: arlis.am+1

- **ՀՀ կառավարության Որոշում N 1027-Ն (29 հուլիսի 2010թ.)** — ոչ նյութական մշակութային ժառանգության պահպանման 2011 թ. տարեկան ծրագիրը հաստատելու վերաբերյալ որոշում: arlis.am

- **ՀՀ Օրենք «Մշակութային արժեքների արտահանման և ներմուծման մասին» (2004թ., ՀՕ-176-Ն)** — կողմ է մշակութային արժեքների իրավական շահերի պաշտպանության: arlis.am

Հավելված 1

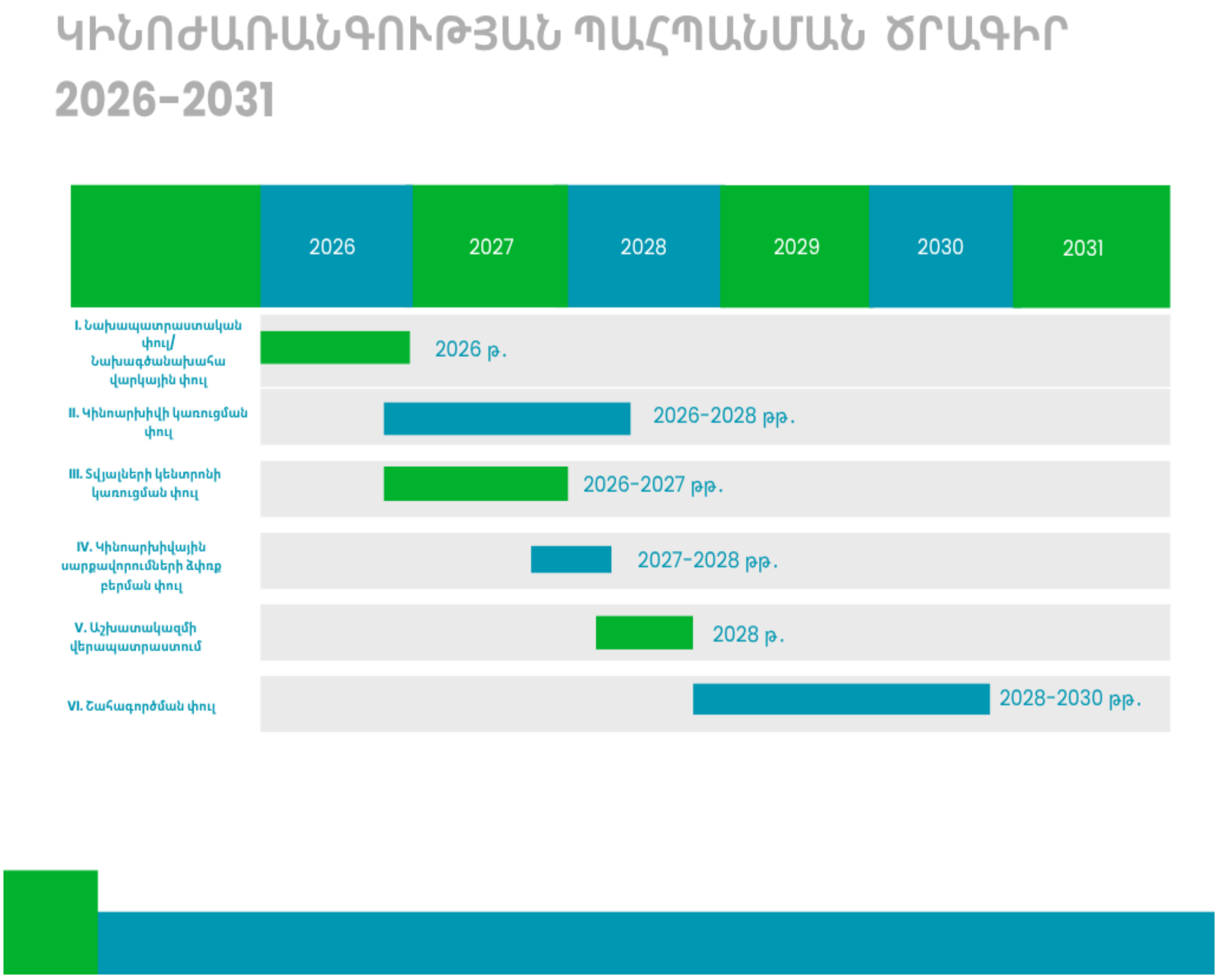

Հավելված 2
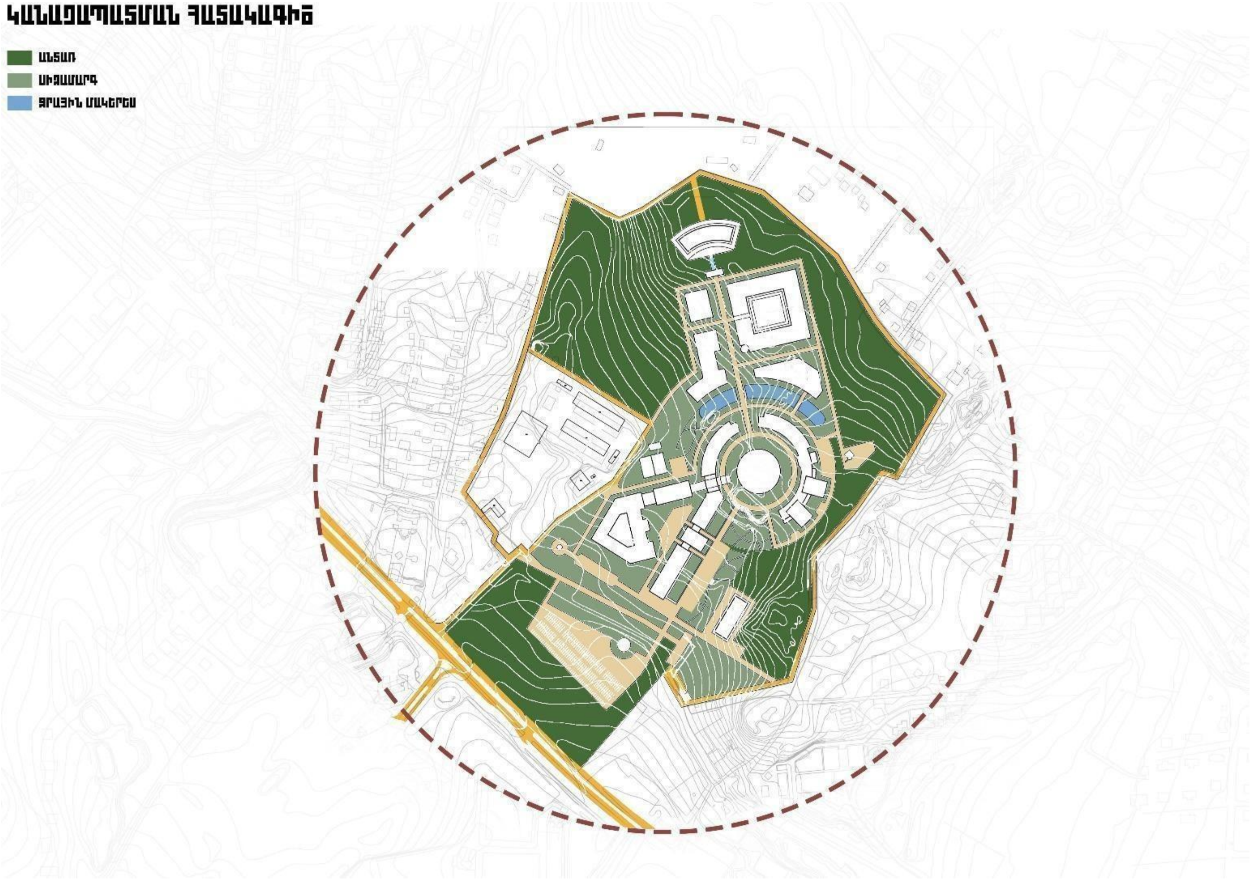
Կանաչ ենթակառուցվածքների մոդել